

SZAKMAI AJÁNLÁS A TANODA SZOLGÁLTATÁS MŰKÖDTETÉSÉRE

I. számú módosítás

Jóváhagyta:

Langerné Victor Katalin

társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár

Kiadta:

Dr. Felkai László
közigazgatási államtitkár

Kiadva

2021. április „...”

Készítették:

Belügyminisztérium Gyermekesély Főosztály
Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság

Tartalom

1. Bevezetés	4
1.1. Szakmai Ajánlás hatálya, célja	4
1.2. Mi a tanoda?	4
1.3. Alapfogalmak - a tanoda szakmai működéséhez	5
1.3.1. Önkéntes részvétel	5
1.3.2. Egyéni fejlődést támogató motivációs terv	5
1.3.3. Anamnézis	6
1.3.4. Mérés	6
1.3.5. Nyitott tanodai program	6
1.4. Alapfogalmak – a tanoda szervezeti működéséhez, jogi kereteihez, alkalmazandó főbb jogszabályok alapján	6
1.4.1. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	6
1.4.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek	6
1.4.3. Utógondozói ellátás	7
1.4.4. Jelzőrendszer	7
1.4.5. Veszélyeztetettség:	8
1.4.6. Szolgáltatói Nyilvántartás	9
1.4.7. Fenntartó	10
1.4.8. Intézmény	10
1.4.9. Szolgáltató	10
1.4.10. Szolgáltatói nyilvántartásba vétel, működési engedély	10
1.4.11. Alkalmazandó főbb jogszabályok:	11
2. A szolgáltatást igénylők köre	12
3. Az ellátás célja, elvek	13
4. Az ellátás működési feltételei	13
4.1. A Tanoda személyi feltételei	13
4.2. Tárgyi feltételekre vonatkozó előírások	16
4.2.1. A tanodában biztosítani kell	16
4.2.2. A közösségi tér	16
5. A szolgáltatás működésének szervezeti keretei	17
5.1.1. A Szakmai Program meghatározása módszertani szempontból	18
5.1.2. A Szakmai Program formai szempontjai	18
5.1.3. A Szakmai Program alapelvei	18
6. A szolgáltatás működésének szempontjai	20
6.1. A tanoda egyéb kapcsolatrendszere	20
7. A tanoda kötelező szolgáltatásai	21

7.1.	Tanulástámogatás	21
7.1.1.	Tanuló megismerési technikák	21
7.1.2.	Fejlesztési területek	22
7.1.3.	Javasolt módszerek	22
7.1.4.	Pályaorientáció, életpálya-építés	23
7.1.5.	Mentorálás	24
7.1.6.	Értékelés	24
7.2.	A lemorzsolódás megelőzése	25
7.3.	Mérések	25
7.4.	Szabadidős programok	26
7.5.	Sport-vagy kulturális program	26
7.6.	Nyitott tanodai programok	27
7.7.	Családlátogatások	27
7.8.	Családi közösségi programok	28
8.	A tanoda önként vállalt szolgáltatásai	29
8.1.	Nyári tábor	29
8.2.	Szakmai műhelyek	29
8.3.	Étkeztetés	30
8.4.	Szünidei gyermekétkeztetés	30
8.5.	Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ)	30
9.	Ajánlott módszerek a tanoda működése során	30
9.1.	Művészetpedagógiai foglalkozások	30
9.2.	Drámapedagógiai foglalkozások	31
9.3.	Önismereti, készség- és személyiségfejlesztő csoportok	31
9.4.	Sportfoglalkozások	31
9.5.	Társasjáték-pedagógiai foglalkozások	31
9.6.	Élménypedagógiai foglalkozások	31
9.7.	Projekt módszer	32
9.8.	Kooperatív tanulás	32
9.9.	Digitális oktatás	33
9.10.	Idegennyelvi kompetencia fejlesztés, nemzetközi programok	34
9.10.	Önkéntesek a tanodában, önkéntes menedzsment	34
9.10.1.	Formális önkéntesség	34
9.10.2.	Informális önkéntesség	35
10.	A tanoda dokumentumai	35

1. Bevezetés

1.1. Szakmai Ajánlás hatálya, célja

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: „Gyvt.”), valamint a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 40/2018. (XII. 4.) EMMI rendelet (a továbbiakban: „EMMI rendelet”) meghatározza a tanoda szolgáltatás fogalmát, illetve annak személyi és tárgyi feltételeire vonatkozó keretszabályokat.

Az EMMI rendelet 17. §-a alapján az egyházi fenntartó által fenntartott tanodák kivételével, a Gyvt., valamint az EMMI rendelet alapján működő tanodák – akiknek a szolgáltatói nyilvántartásba vételük megtörtént, továbbá a tanoda működtetéséhez a hazai finanszírozási rendszer keretében támogatásban részesülnek – a szolgáltatás nyújtása a miniszter által jóváhagyott módszertan alapján történik.

A Szakmai Ajánlás célja, hogy keretet adjon a tanodák működési feltételrendszerének, ajánlásokat fogalmazzon meg a jogszabályi előírásoknak megfelelő működéshez, hozzájárulva a tanodai munka hatékonyságához. A dokumentum azon túl, hogy a tanodákra tekintettel kötelező érvényű jogszabályokban előírt szabályozásokat egységbe foglalja, szakmai ajánlásokat is megfogalmaz a működés, működtetés érdekében. A Szakmai Ajánlás kiegészül olyan dokumentum sablonokkal (ld. mellékletek), melyek az eddigi tapasztalatokból összegyűjtve segítséget nyújtanak a tanodák dokumentációs hátterének kialakításához.

1.2. Mi a tanoda?

A tanoda mozgalom az elmúlt évek során jellemzően civil és egyház által fenntartott és működtetett szervezet volt, mely jelenleg helyi sajátosságokra, a gyermekek, fiatalok önkéntes részvételére és egyéni szükségleteire építő innovatív szemléletű hátránykompenzáló kezdeményezés, amely egy autonóm módon használt közösségi szintéren valósul meg.

A tanoda olyan - a személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó komplex szolgáltatás -, amelyet a köznevelési rendszerben kevésbé sikeres, a társadalmi perifériára szoruló gyermekek és fiatalok korlátozottan vagy egyáltalán nem érhetnek el. A tanoda a gyerekek számára mentális és érzelmi biztonságot is nyújt.

A tanoda a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia alapján, a gyermekjólét beavatkozási terület részeként működő szolgáltatás, de további stratégiák célkitűzéseinek megvalósításához is hozzájárul, mint például a Köznevelés-fejlesztési stratégia és a Végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni stratégia.

A tanoda szolgáltatás 2019. január 1. napjától Gyvt.-ben, a gyermekjóléti alapellátások között

szereplő szolgáltatás.

A Gyvt. 38/B. §-a alapján a tanoda olyan, elsősorban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő vagy hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és kivételesen fiatal felnőttek számára nyújtott, önkéntesen igénybe vehető társadalmi felzárkózást segítő, a személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó, prevenciós szolgáltatás, amely a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Nktv.) szerinti kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokon való részvétel idején kívül, valamint a tanítási szünetekben segíti elő a szociokulturális hátrányok kompenzálását, a tanulmányok folytatását, a társadalomba való sikeres beilleszkedést, az életpálya-tervezést és a szabadidő hasznos eltöltését.

A tanoda a szolgáltatásait a helyi sajátosságokra és a gyermekek egyéni szükségleteire építve, a szülők bevonásával, a gyermek nevelési-oktatási intézményével, a család- és gyermekjóléti szolgálattal, a család- és gyermekjóléti központtal, a helyben elérhető egyéb, az érintett korosztály számára szolgáltatást nyújtó intézménnyel, valamint szükség esetén a gyermekvédelmi jelzőrendszer egyéb tagjával együttműködve nyújtja.

1.3. Alapfogalmak - a tanoda szakmai működéséhez

1.3.1. Önkéntes részvétel

Az önkéntes részvétel a tanoda minőségbiztosítása. Fontos kiemelni, hogy a tanoda elsősorban prevenciós és nem krízisintervenciós szolgáltatás, melynek alapja az önkéntes részvétel és a kölcsönös bizalom. Működésének jellege közvetlenül levezethető az önkéntes részvételből, melynek megfelelően a tanodának olyan működést szükséges biztosítani, ahol a gyermek saját döntése alapján, saját elhatározása szerint jelenik meg. Fontos hangsúlyozni, hogy a tanodában való részvétel nem kötelező, az a tanuló és a törvényes képviselő önkéntességén, egyéni döntésén alapszik. A tanodába bevont tanuló azonban a tanulói szerződés révén a tanoda teljes jogú tagjává válik, a tagsággal együtt járó jogokkal és kötelezettségekkel együtt.

1.3.2. Egyéni fejlődést támogató motivációs terv

Az egyéni fejlődést támogató motivációs terv (a továbbiakban: „EFTMT”) funkciója, hogy a tanoda rendelkezzen olyan egyénre szabott tervekkel, melyek tartalmazzák a gyermekek motiválásához szükséges lépéseket.

Az EFTMT (1. számú melléklet) a gyermek erősségein alapuló fejlesztési folyamat kerete, mely megmutatja, hogy mely lépések szükségesek ahhoz, hogy a gyermek motivációja növekedjen, és erre alapozva tudja a tanoda támogatni a gyermek fejlődését. Mindezek miatt javasolt, hogy az EFTMT-eket a tanoda fejlesztő teamje közösen alkossa meg.

1.3.3. Anamnézis

Az anamnézis nem kötelező eleme az EFTMT-nek, azonban javasolt. Elsődleges cél a fejlesztésbe bevont tanuló élettörténetének megismerése, az egyén és környezetének helyzetének, hiányosságainak, kríziseinek és pozitív erőforrásainak feltárása, melyek befolyásolják a fejlesztési folyamatot.

Az anamnézis a fejlesztés folyamatához szükséges ismeretrendszer. A gyermek élettörténetének hatékony megismerése nélkülözhetetlen a fejlesztés folyamatában. Segítségével az EFTMT hatékonyabbá tud válni. Az anamnézis az EFTMT részeként segíti a tanodát abban, hogy kiválaszthassa számára a releváns kérdéseket (2. számú melléklet).

1.3.4. Mérés

A mérések szerepe, hogy a gyermek EFTMT-éhez információkat biztosítsanak. A mérésekkel kapcsolatos ajánlások a 7.3. pontban találhatóak.

1.3.5. Nyitott tanodai program

A nyitott tanodai program a társadalmi inklúzió egyik leghatékonyabb eszköze. Ennek segítségével a tanodai közösségnek lehetősége van találkozni és együttműködni más, az adott tanodán kívüli közösségek tanulóival/gyermekeivel.

Nyitott tanodai programnak számít minden olyan program, melyen részt vesz olyan gyermek, fiatal, fiatal-felnőtt, felnőtt, aki nem veszi igénybe rendszeresen a helyi tanodai szolgáltatást.

1.4. Alapfogalmak – a tanoda szervezeti működéséhez, jogi kereteihez, alkalmazandó főbb jogszabályok alapján

1.4.1. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény a Gyvt. 19-20. §-ában meghatározott olyan jogosultság, mely a család jövedelmi helyzete alapján természetbeni ellátásokat, kedvezményeket biztosít. A jogosultságra való igazolást a lakóhely, vagy tartózkodási hely szerinti illetékes önkormányzat jegyzője adja ki.

1.4.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

A Gyvt 67/A § (1) bekezdése alapján *hátrányos helyzetű* az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba

fogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

- b) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

A Gyvt 67/A § (2) bekezdése alapján **halmozottan hátrányos helyzetű:**

- a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a) – c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- b) a nevelésbe vett gyermek,
- c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A települési önkormányzat jegyzője a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennállását megállapító határozatát, a határozat véglegessé válását követő öt napon belül tájékoztatásul megküldi annak a tanoda szolgáltatást nyújtó intézménynek, szolgáltatónak, mellyel a gyermek megállapodással rendelkezik.

1.4.3. Utógondozói ellátás

A Gyvt. 93. §-a alapján a gyámhatóság a gyermek vagy fiatal felnőtt kérelmére - a gyermek nagykorúságának elérése előtt a gyermekvédelmi gyám javaslatának figyelembevételével - elrendeli az utógondozói ellátást, ha a gyermek, illetve a fiatal felnőtt nevelésbe vétele nagykorúvá válásával szűnt meg, és

- a) létfenntartását önállóan biztosítani nem tudja, vagy
- b) köznevelési, felsőoktatási vagy felnőttképzési intézménnyel (szolgáltatóval) tanulói, hallgatói vagy felnőttképzési jogviszonyban áll, vagy
- c) szociális bentlakásos intézménybe felvételét várja.

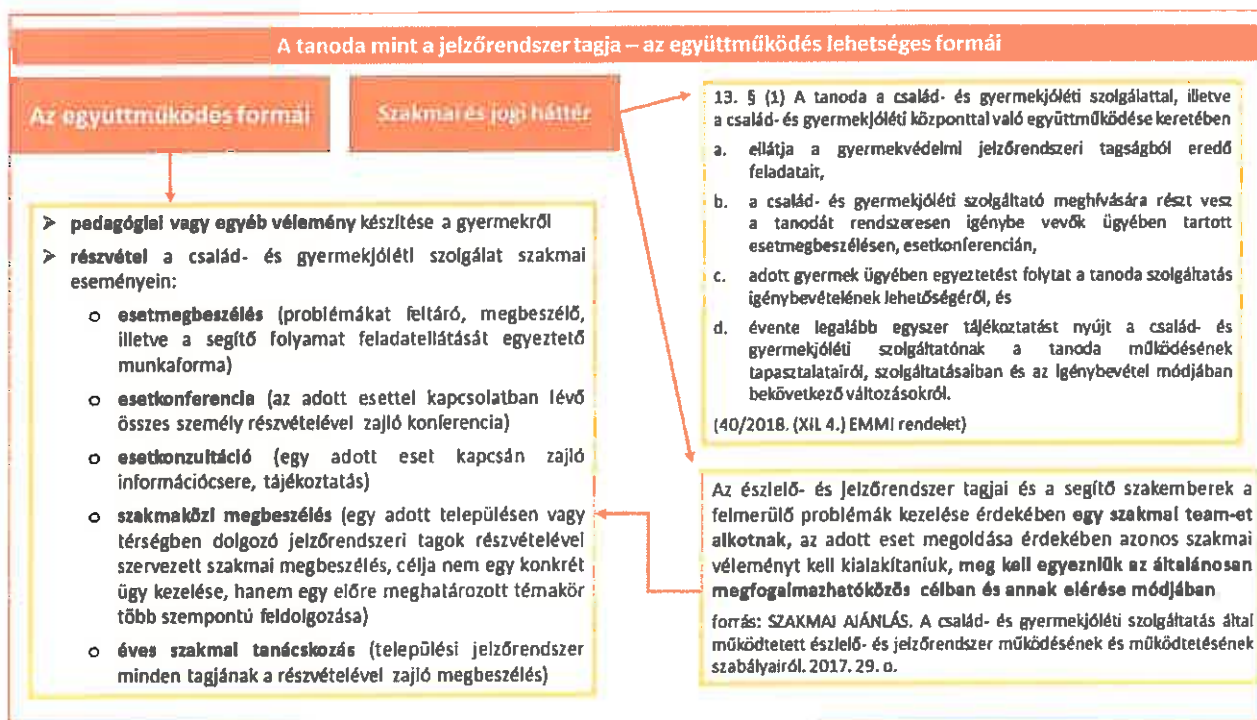
1.4.4. Jelzőrendszer

A szintén a Gyvt.-ben szabályozott, veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszer célja a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermekek veszélyeztetettségének

megelőzése és megszüntetése. A veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszer működtetése a gyermekjóléti szolgáltatás feladata.

A gyermekvédelmi észlelő és jelzőrendszer szereplői:

- a) az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a házi orvos, a házi gyermekorvos,
- b) a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók,
- c) a köznevelési intézmények,
- d) a rendőrség,
- e) az ügyészség,
- f) a bíróság,
- g) a pártfogó felügyelői szolgálat,
- h) az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek,
- i) a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása,
- j) az egyesületek, az alapítványok és az egyházi jogi személyek,
- k) a munkaügyi hatóság,
- l) a javítóintézet,
- m) a gyermekjogi képviselő,
- n) a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal,
- o) az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv.

1.4.5. Veszélyeztetettség:

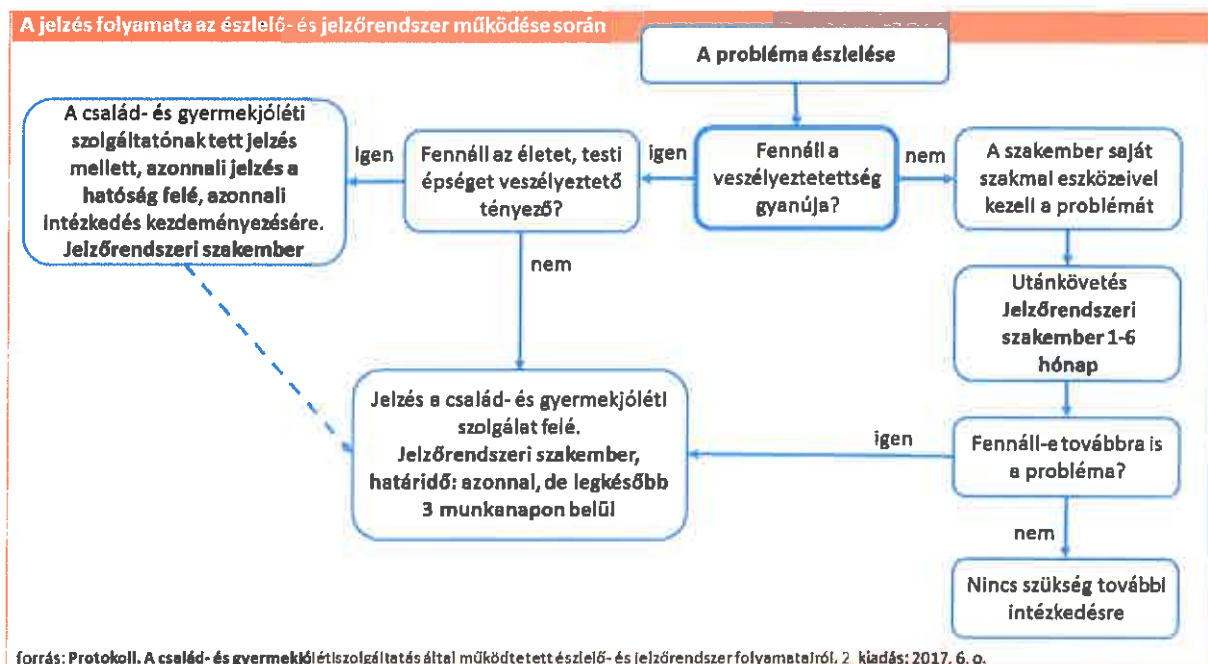
A **jelzőrendszer tagjainak feladata** a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése. A család- és gyermekjóléti szolgálatok számára kötelezettség a jelzések

rögzítése, a veszélyeztetett gyermekek problémáinak feltárása és a megoldások keresése.

A Gyvt. szerint a veszélyeztetettség: olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Veszélyeztető körülmények lehetnek:

- Anyagi problémák (munkanélküliség, alacsony jövedelem);
- Lakhatási problémák (hajléktalanság, rossz lakáskörülmények, kilakoltatás, vándorló életvitel, kényszerű együttélési körülmények);
- Családszerkezeti, kapcsolati problémák (árvaság, megbomlott család, megromlott családi viszonyok, rossz szülő-gyermek kapcsolat);
- Szülői elhanyagolás, elhagyás (egészségügyi-, gondozás, gondoskodás-, iskoláztatás-, érzelmi elhanyagolás, felügyeletnélküliség, veszélyeztető magatartás, elhagyás, lemondás a gyermekről);
- Gyermekbántalmazás (fizikai-, érzelmi-, szexuális bántalmazás, magzat-, újszülött károsítása, kényszerítés koldulásra, prostitúcióra, gyermekmunka, rendszerabúzus);
- Szülői devianciák (alkohol-, drog-, játékfüggőség, bűnelkövetés, öngyilkosság);
- Gyermeki devianciák (alkohol-, drog-, játékfüggőség, bűnelkövetés, öngyilkosság, prostitúció, agresszivitás, magatartás problémák, csavargás);
- Egészségügyi problémák (mentális betegség, fogyatékosság, gyermek állapota);
- Egyéb veszélyeztető tényezők (családon kívüli veszélyeztetés, kiskorú szülő, illegális bevándorlás).

1.4.6. Szolgáltatói Nyilvántartás

A Szolgáltatói Nyilvántartás a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 92/K §-a, a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények

és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet, valamint a Gyvt. 162. §-a által meghatározott közhiteles hatósági nyilvántartása.

Szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatást a fenti jogszabályokban előírt feltételek teljesítése esetén bármely fenntartó biztosíthat, ha az általa fenntartott szociális szolgáltató, szociális intézmény (székhely, telephely) jogerősen be van jegyezve a Szolgáltatói Nyilvántartásba.

1.4.7. Fenntartó

A Gyvt. 5. § a pontja alapján s) pontja alapján a fenntartó:

- az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv, a helyi önkormányzat, a helyi önkormányzatok társulása (a továbbiakban együtt: állami fenntartó),
- az egyházi jogi személy (a továbbiakban: egyházi fenntartó),
- az egyéni vállalkozó,
- az előzőekben nem említett magyarországi székhelyű jogi személy és egyéni cég (alapítvány, egyesület, nonprofit kft).

1.4.8. Intézmény

A Gyvt. 5. § a pontja alapján u) pontja alapján az intézmény a törvényben meghatározott gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végző szervezet vagy annak szakmailag önálló szervezeti egysége, amely a rá vonatkozó külön jogszabályban foglaltak alapján jön létre, legalább három főt foglalkoztat teljes munkaidőben.

1.4.9. Szolgáltató

A Gyvt. 5. § a pontja alapján w) pontja alapján a gyermekjóléti, illetve gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végző személy vagy szervezet, amely nem minősül intézménynek.

1.4.10. Szolgáltatói nyilvántartásba vétel, működési engedély

A Kormány a szolgáltatások – így a tanoda szolgáltatás - esetében a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerinti, szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságként a **működést engedélyező szervet jelöli ki**. Ezen hatósági eljárásokban az engedélyes¹ címe szerint illetékes működést engedélyező szerv jár el (megyei vagy fővárosi kormányhivatal).

¹ engedélyes: telephellyel nem rendelkező szolgáltató esetén a szolgáltató székhelye, telephellyel rendelkező szolgáltató esetén a szolgáltató minden egyes telephelye és - ha a székhelyet szolgáltatás nyújtására is használják - a szolgáltató székhelye;

A Szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzést az engedélyező szerv határozatba foglalja.

A bejegyző határozat – többek között – tartalmazza a fenntartó adatait, az engedélyes adatait, a szolgáltatás adatait (szolgáltatás megnevezése, ellátási területe, a bejegyzés hatálya).

Az illetékes működést engedélyező szerv az engedélyes bejegyzésének véglegessé válását követő nyolc napon belül hivatalból - tanúsítvány elnevezéssel - hatósági igazolványt állít ki a fenntartó részére, melyet az engedélyes címen jól látható módon ki kell függeszteni.

A fenntartónak – a működés törvényességére való tekintettel – amennyiben a bejegyzés szerinti adataiban változás áll be, illetve a bejegyzés hatálya le fog járni, módosítási kérelmet kell benyújtania a működést engedélyező szervhez (Kormányhivatal), továbbá erről haladéktalanul értesíteni szükséges – a központi költségvetésből való finanszírozás esetén – a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóságot.

A bejegyzés hatálya:

A bejegyzés hatálya lehet határozott (pl. 2021.december 31.) és határozatlan idejű.

A központi költségvetésből finanszírozott fenntartókkal való finanszírozási szerződés megkötésének és a finanszírozás folyamatosságának feltétele, hogy a fenntartó hatályos működési engedéllyel rendelkezzen.

Ennek érdekében a fenntartó köteles figyelemmel kísérni a bejegyzés hatályát, az az a működési engedély időpontjának érvényességét, és lejárata esetén (a lejárati időpont előtt!) módosítási kérelmet kell benyújtania a működést engedélyező szervhez.

A működési engedély hatályának lejártá után a finanszírozási támogatás folyósítására nincs lehetőség.

A működéssel kapcsolatos alapidokumentumokban történő változások jogszabály alapján történő bejelentése és megfelelő aktualizálása, minden esetben kiemelt figyelmet kíván a Fenntartó részéről.

1.4.11. Alkalmazandó főbb jogszabályok:

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. XXXI. törvény (Gyvt.);
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nktv.);
- a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk);
- a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.);
- az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.);
- a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005.évi LXXXVIII. törvény;
- az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény;
- a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (Szja.);

- az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.);
- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény;
- a támogató szolgáltatás és a közösségi ellátások finanszírozásának rendjéről szóló 191/2008. (VII. 30.) Korm. rendelet (Tkr.);
- az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet (Ávr.);
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet;
- a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 40/2018. (XII. 4.) EMMI rendelet
- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet
- a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről szóló 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet;
- a személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról szóló 8/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet;
- az Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központról szóló 214/2012. (VII. 30.) Korm. rendelet;
- az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről szóló 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet;
- a fejezeti kezelésű előirányzatok kezeléséről és felhasználásáról szóló 58/2015. (XII. 30.) EMMI rendelet;
- a kötelező legkisebb munkabér és a garantált bérminimum 2019. évi megállapításáról szóló 324/2018.(XII.30.) Korm. rendelet.

2. A szolgáltatást igénylők köre

A tanoda szolgáltatás rendszeres igénybe vevőjének számít az a gyermek vagy fiatal felnőtt, aki általános iskolai vagy középfokú iskolai tanulmányokat folytat, vagy kollégiumi ellátásban részesül, vagy nem a tanoda szerinti településen, de nevelési-oktatási vagy szakképző intézményben tanul, és összesen legalább heti 4 óra időtartamban igénybe veszi a tanoda szolgáltatást, illetve részt vesz a tanoda által szervezett programokon (a továbbiakban: tanodát rendszeresen igénybe vevő).

A tanoda szolgáltatás igénybevétele havonta 4 óra időtartamban online módon is teljesíthető, amelyet jelölni kell a vezetett dokumentációkon. Digitális fejlesztő foglalkozás esetén, a haladási naplóban leírja milyen foglalkozás volt és egy D (Digitális) betűvel vagy O (Online) órában történt a fejlesztés.

Az orvosi igazolás alapján hiányzó gyermeket, fiatal felnőttet a tanoda szolgáltatás rendszeres igénybe vevőjeként kell figyelembe venni, igénybevételét az előírt módon szükséges rögzíteni.

Az EMMI rendelet alapján a tanoda szolgáltatást rendszeresen igénybe vevők létszámának havi átlagban el kell érnie a 20 főt,

A tanodát rendszeresen igénybe vevő tanulók legalább hetven százalékának rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülőknek, nevelésbe vett gyermeknek vagy utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttnek kell lennie, azzal, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők legalább felének egyúttal hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek is kell minősülnie.

A tanoda közvetett célcsoportját alkotják a közvetlen célcsoport családtagjai, kortársai, iskolatársai, a pedagógusok, a tanodásokkal foglalkozó szakemberek, a jelzőrendszer tagjai, akik a szolgáltatásokból közvetett módon részesülnek.

3. Az ellátás célja, elvek

A tanoda olyan szolgáltatás, melynek működése hatással van az iskolarendszerben tapasztalható, a hátrányos helyzetű gyermekeket érintő nehézségekkel való megküzdésre. Tehát a tanoda nem közvetlenül oldja meg a köznevelési rendszerben fellelhető hátrányos helyzetű gyermekeket érintő problémákat, hanem tevékenysége során, hosszabb időszoron keresztül pozitívan hat az említett nehézségekre, azaz a hátrányos helyzetű tanulók iskolai motivációjára, az iskolai lemorzsolódás csökkentésére és a továbbtanulásra.

4. Az ellátás működési feltételei

4.1. A Tanoda személyi feltételei

A tanodában foglalkoztatott személyek heti munkaideje összesen 120 óra. Ez több lehet, kevesebb azonban nem. A tanodának legalább heti 80 órában olyan személyeket kell foglalkoztatnia, akik rendelkeznek az alábbi képesítések valamelyikével:

- a) tanár,
- b) tanító,
- c) gyógypedagógus,
- d) fejlesztő pedagógus,
- e) szociálpedagógus,
- f) pedagógia szakos bölcsész,
- g) szociális munkás,
- h) szociológus,
- i) szociálpolitikus,
- j) kisebbségpolitikus,
- k) kulturális antropológus,
- l) pszichológus,
- m) mentálhigiénés szakember,
- n) közösség szervező,

- o) ifjúságsegítő,
- p) andragógus,
- q) óvodapedagógus,
- r) romológus,
- s) teológus, vagy
- t) hittanár, hittantanár.

A tanodában foglalkoztatott személyek közül legalább egy személynek rendelkeznie kell tanár, tanító, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, szociálpedagógus vagy pedagógia szakos bölcsész végzettséggel.

A tanodának legalább egy személyt meg kell bíznia a **szakmai vezetői feladatok ellátásával**. A szakmai vezetői feladatokkal megbízott személynek rendelkeznie kell a fentebb felsorolt képesítések valamelyikével és tanodában eltöltött legalább 2 éves szakmai tapasztalattal.

A tanodai munka szervezése során figyelembe kell venni a tanoda egyedi szakmai programjában megfogalmazottakat. A tanodai munkatársak feladatkörét annak alapján és azzal összefüggésben szükséges meghatározni.

Az EMMI rendelet által előírt, legalább 120 óra heti munkaidő elosztása során szem előtt kell tartani, hogy ezen munkaidő alatt a tanoda által vállalt feladatok, valamint az ahhoz rendelt feladatmutatók bizonyíthatóan és dokumentáltan megvalósuljanak. A szakmai megvalósítók alkalmazása történhet munkaviszony, megbízási jogviszony, közalkalmazotti jogviszony, vagy egyéb munkavégzésre irányuló jogviszony keretében.

Fontos azonban megjegyezni, hogy önkéntes jogviszony keretében alapellátást nem lehet végezni, így az önkéntesek által végzett munkaórák nem számítanak bele a rendelet által kötelezően előírt heti 120 óra munkaidőbe.

A tanodák egyediségét, autonómiáját szem előtt tartva a tanodai munkatársak számos munkakört betölthetnek, melyhez számos feladatkör társulhat. Az eddigi tanoda megvalósítói tapasztalatokat figyelembe véve a legjellemzőbb feladatokat a tanoda működtetése során menedzsment, szakmai, valamint kiegészítő, támogató feladatok szerint csoportosíthatjuk. A heti legalább 120 óra munkaidőbe ezen feladatok hatékony ellátása tartozik, magában foglalva a tanodai fejlesztő munkát, az arra való felkészülést, a vezetői, koordinációs feladatok ellátását, illetve egyéb feladatokat.

Ebbe beletartozik az ún. kontakt, vagyis a tanoda helyszínén, vagy azon kívül a tanoda szakmai programjában megfogalmazott feladatok ellátása érdekében történő munkavégzés, mely a tanulókkal való foglalkozástól kezdve a nyitott, vagy közösségi programokon keresztül a tanodán kívüli programok megvalósításáig igen széles kört fed le, valamint a nem kontakt jellegű munkavégzés, mely a tanoda irányítási, működtetési, üzemeltetési feladatain kívül a fejlesztésekre való felkészülést, a programok, foglalkozások szervezését, az együttműködő partnerekkel, jelzőrendszeri tagokkal, családokkal való kapcsolattartást is

magában foglalja.

Tipikus feladatok lehetnek pl.:

Nem kontakt jellegű munkavégzés:

- pályázat előkészítés;
- családlátogatás;
- iskolalátogatás;
- gyermekvédelmi rendszerrel való közvetlen kommunikáció;
- adminisztráció;
- önfejlesztés, team munka;
- önkéntesek szervezése, koordinálása;
- forrásteremtés, pályázatírás;
- team megbeszélések szervezése, lebonyolítása, az azokon való részvétel;
- vezetői, menedzsment feladatok ellátása;
- hálózatosodás megvalósítása, partnerekkel való együttműködés;
- adománygyűjtés;
- a tanoda helyiségeinek tisztán tartása;
- karbantartási feladatok ellátása;
- kísétkéztetések/szünidei étkeztetések szervezése;
- megfelelő higiénés körülmények biztosítása;
- más szervezetek által szervezett rendezvényeken való megjelenés;
- adminisztrációs feladatok ellátása;
- tanácsadás, információnyújtás;
- beszerzések lebonyolítása;
- közösségi és kulturális programok, nyitott tanodai programok, tanodán kívüli programok, táborok szervezése;
- pénzügyi feladatok ellátása, likviditás biztosítása;
- adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése;
- jelzőrendszeri tagsággal összefüggő feladatok ellátása;
- adatgyűjtés stb.

Kontakt jellegű munkavégzéssel összefüggő feladatok (tanoda helyszínén, vagy azon kívül valósul meg a tanulóval/tanulókkal együtt):

- tanodai fejlesztő munka;
- tanácsadás, információnyújtás, segítő beszélgetés, mentálhigiénés beszélgetés;
- tanítás;
- korrepetálás;
- pályázat megvalósítás;
- mentorálás;
- nyitott tanodai programokon, közösségi és kulturális programokon, tanodán kívüli programokon való részvétel;
- hálózatosodás megvalósítása;
- mérések lebonyolítása;

- gyermekfelügyelet;
- gyermekek szállítása;
- kíséretetésekben/szünidei étkeztetésben való részvétel, azok lebonyolítása stb.

Összességében elmondható tehát, hogy a tanoda legalább 120 órában ellátott feladatait a tanoda egyéni és egyedi szakmai programja deklarálja. A tanodai munkatársak feladatköre ennek alapján kerül meghatározásra. Amennyiben a tanoda további feladatokat kíván ellátni, érdemes a munkatársak munkaköri leírását felülvizsgálni és ahhoz igazítani.

4.2. Tárgyi feltételekre vonatkozó előírások

A tanodának vagy a tanodának helyet biztosító, más szolgáltatást is befogadó integrált térnek meg kell felelnie a létesítési, használati és üzemeltetési tűzvédelmi előírásoknak, amelyet a tanoda vagy a tanodának helyet biztosító integrált tér helye szerint illetékes tűzvédelmi hatóság – a fenntartó kérésére – állapít meg, és évente ellenőriz.

4.2.1. A tanodában biztosítani kell

- a) legalább egy, 4.2.2 szerint kialakított közösségi teret,
- b) legalább egy WC-t és folyóvíz vételére is alkalmas kézmosót,
- c) legalább egy teakonyhát.

A b) és c) pontja szerinti helyiségek más szolgáltatással közösen használt helyiségek is lehetnek.

4.2.2. A közösségi tér

- a) legfeljebb két helyiség egybenyitásával alakítható ki, legalább 30 négyzetméter alapterületen,
- b) jól szellőztethető, fűthető és természetes fényvel megvilágított helyiségben, helyiségekben alakítható ki,
- c) a tanoda szolgáltatás nyújtásával azonos időben más célra nem használható, és
- d) nem alakítható ki iskola működő feladat-ellátási helyén.

Az Nktv. 4. §. 7. pontja értelmében feladatellátási hely: az a cím, ahol a köznevelési intézmény alapító okiratában, szakmai alapidokumentumában foglalt feladat ellátása történik. Működő feladatellátási hely alatt azt a konkrét épületet, épületrészt értjük, ahol a köznevelési intézmény oktatási nevelési munkája aktívan zajlik. Tehát amennyiben az épület, épületrész bár helyrajzilag az iskolát is magába foglaló ingatlanon áll, de annak működő feladatellátási helyétől elkülönül, tipikusan pl. ott már az iskola alapító okiratában, szakmai alapidokumentumában meghatározott oktatási - nevelési tevékenységet nem végeznek ott tanoda szolgáltatás működtethető.

Az is elfogadottnak tekinthető, ha a mellékhelyiségekhez való hozzáférést egy oktatási intézmény biztosítja (tipikusan pl. átjárás az iskola épületébe, mely szomszédos ingatlanon áll, természetesen ebben az esetben egy használati megállapodás szükséges a tanoda és az

iskola fenntartója között).

A fentiekén túl fontos, hogy a tanoda a tanulók hatékony fejlesztése érdekében megfelelő infrastruktúrával rendelkezzen, mely nem csak és kizárólag a tanoda helyiségeit jelenti.

Ahhoz, hogy a fejlesztő munkát magas szinten végezzük, fontos a tanulóra nézve motiváló és ingergazdag környezet kialakítása. Ezt egyfelől a berendezési tárgyakkal, a tanoda barátságos környezetének kialakításával (falfestmények, gyermekek munkáinak kiállítása, dekorációs elemek, színes bútorok stb.), másfelől pedig a fejlesztésre is alkalmas játékokkal, eszközökkel tehetjük meg. A tanoda célcsoportjába tartozó gyermekek számára sok esetben nem érhető el otthon a számítógép, vagy az internet, nincsenek könyveik, társasjátékaik. Ezért lényeges, hogy ezt a hiányt pótoljuk a tanodában amellet, hogy az eszközök a fejlesztő munkát is támogatják. A tanodában ezen okokból kifolyólag lehetőség szerint az alábbi eszközök megléte javasolt:

- asztali számítógép és/vagy laptop: 5 gyerekenként legalább 1 db,
- folyamatos internet elérés,
- projektor,
- interaktív tábla, vagy flipchart tábla, vagy falitábla,
- fejlesztő szoftverek és/vagy grafikai szoftverek,
- nyomtató, szkennel, fénymásoló,
- fejlesztő eszközök, pl. társasjátékok, kézműves eszközök, hangszerek, udvari játékok stb.,
- sporteszközök.

A fejlesztési lehetőségeket nagyban növeli, ha a tanoda saját udvarral rendelkezik, vagy lehetősége van rendszeresen használni nagyobb tereket a mozgásos jellegű foglalkozások számára.

5. A szolgáltatás működésének szervezeti keretei

Kötelező dokumentumok:

- Szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzésről szóló határozat
- Szakmai Program
- Tűz- és érintésvédelmi szabályzat
- Házirend
- Adatvédelmi szabályzat

Javasolt dokumentumok:

- Éves terv
- Organogram
- Akadálymentesítési terv
- Szervezeti és működési szabályzat

5.1. A Szakmai Program, mint vezérfonal

A Szakmai Program célja, hogy keretet adjon a Tanoda szolgáltatás jogszabályi előírásoknak megfelelő működési feltételrendszerének, ezzel járulva hozzá a Tanoda által nyújtott felzárkóztatási és prevenciós szolgáltatás hatékonyságához.

5.1.1. A Szakmai Program meghatározása módszertani szempontból

A Szakmai Program a szolgáltató szakmai működésének legfőbb dokumentációja, amely alapján mind a szolgáltatás szakmai tartalma, mind pedig a szolgáltató arculata megítélésre kerül, így fontos, hogy könnyen átlátható és értelmezhető legyen, hogy mind a szolgáltatást végzők, mind az ellátást igénybe vevők és hozzátartozóik, törvényes képviselőik a szolgáltatás részleteiről megfelelően tájékoztatva legyenek. A dokumentum biztosítja a szakmai munka alapjait.

5.1.2. A Szakmai Program formai szempontjai

A dokumentumot ajánlott megfelelően szerkesztett, átlátható formában elkészíteni. Tartalomjegyzékkel ellátni a könnyebb áttekinthetőség érdekében, oldalszámokkal szerkesztve. A tartalomjegyzékben és a dokumentum felépítésében célszerű a jogszabályban meghatározott pontokat követni.

Integrált intézmény szakmai programjában, háromnál több szolgáltatás biztosítása esetén nem javasolt az összes szolgáltatás egy dokumentumban való megjelenítése, hiszen az átláthatatlanná válik, illetve nem nyújt lehetőséget a szolgáltatások megfelelő módon való kifejtésére sem.

A Szakmai Programot jogszabály változás esetén, illetve 2 évente **javasolt és szükségszerű felülvizsgálni, módosítani.**

A Szakmai Program módosítását a helyileg illetékes Kormányhivatalnál hivatalos úton kell jelezni.

5.1.3. A Szakmai Program alapelvei

A Szakmai Programnak meg kell felelnie a következő alapelveknek: **nyilvánosság, közérthetőség, áttekinthetőség, egyediség.**

Nyilvánosság alatt azt értjük, hogy a Szakmai Program egy olyan szolgáltatói dokumentum, melyet az ellátást igénylő vagy annak törvényes képviselője, hozzátartozója, egyéb érdeklődő megtekinthet és ezáltal megismerheti a szolgáltató működését, az adott ellátási formát. A Szakmai Programot elérhetővé kell tenni a szolgáltatás nyújtás helyszínén, valamint – lehetőség szerint – elektronikus formában is.

Közérthetőség szempontjából fontos, hogy a dokumentum egy, a szolgáltatást nem ismerő személy számára is értelmezhető legyen, ne jogszabályi másolással tájékoztasson. Javasolt a jogszabályi hivatkozásokat a dokumentum elején megjeleníteni majd utalással a szövegben magyarázni. Idegen szavak használata esetén javasolt magyarázó utalás vagy a dokumentum végén egy külön részben definiálni a fogalmakat.

Áttekinthetőség szempontjából a Szakmai Program szerkezetére nincs jogszabályi kötelezőség. Formailag akkor tekinthető megfelelőnek a Szakmai Program, ha:

- megnevezi készítőjét,
- feltünteti az elkészítés időpontját,
- feltünteti az érvényességi idejét,
- tartalmazza a fenntartó, a szolgáltató és a telephely nevét, címét, elérhetőségét,
- tartalmazza a szolgáltató által ellátandó földrajzi területet,
- megfelelően tagolt,
- szerkezete követi a rendeletben felsorolt főbb tartalmi elemeket,
- tartalmazza a kötelező mellékleteket, vagy tervezeteket.

Egyediség alapvetően azt értjük, hogy az általános szabályokon túl a Szakmai Programnak tartalmaznia kell, hogy a bemutatott szolgáltatás térben és időben hol helyezkedik el, mi alapozza meg létjogosultságát és működését és milyen módon illeszkedik a helyi szolgáltatói rendszerbe.

Nincs két egyforma szolgáltatás – még akkor sem, ha azonos szolgáltatásokról, vagy azonos fenntartóról van szó – így **kerülendő a jogszabályból való beillesztés és másolás.**

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről **15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 4/A. § (1)** bekezdése alapján a gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltató, intézmény **szakmai programjának tartalmaznia kell az alábbi elemeket:**

- a) a szolgáltató, intézmény nevét, székhelyét, telephelyét;
- b) az ellátandó célcsoport és az ellátandó terület jellemzőit;
- c) a szolgáltatás célját, feladatát, alapelveit, így különösen
 - ca) a megvalósítani kívánt program konkrét bemutatását, a létrejövő kapacitások, a nyújtott szolgáltatáselemek, tevékenységek leírását,
 - cb) az intézményen belüli és más intézményekkel történő együttműködés módját,
- d) a feladatellátás szakmai tartalmát, módját, a biztosított szolgáltatások formáit, körét, rendszerességét, valamint a szolgáltatási típusnak megfelelően a gondozási, nevelési, fejlesztési feladatok jellegét, tartalmát, módját;
- e) az ellátás igénybevétele módját;
- f) a gyermekjóléti szolgáltató, intézmény szolgáltatásáról szóló tájékoztatás helyi módját;
- g) az igénybe vevők és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelmével kapcsolatos szabályokat;
- h) a szolgáltatást nyújtók folyamatos szakmai felkészültsége biztosításának módját, formáit.

A szakmai program megírása során a fenti rendeletben megfogalmazott pontok helyes tartalommal való megtöltésének elengedhetetlen feltétele a hatályos EMMI rendelet ismerete.

6. A szolgáltatás működésének szempontjai

A tanoda a szolgáltatásait a helyi sajátosságokra és a gyermekek egyéni szükségleteire építve, a szülők bevonásával, a gyermek nevelési-oktatási intézményével, a család- és gyermekjóléti szolgálattal, a család- és gyermekjóléti központtal, a helyben elérhető egyéb, az érintett korosztály számára szolgáltatást nyújtó intézménnyel, valamint szükség esetén a gyermekvédelmi jelzőrendszer egyéb tagjával együttműködve nyújtja.

A tanoda szolgáltatási idejének heti átlagban el kell érnie a 20 órát, azzal, hogy a tanodának legalább hetente 4 napon szolgáltatást kell nyújtania. A tanítási év során összesen legfeljebb 14 napon a tanodán kívül nyújtott szolgáltatások időtartama a heti 20 órányi kötelező szolgáltatási időbe beszámítható.

Tanoda szolgáltatás hétvégén, a tanítási szünetekben, valamint tanítási napokon az Nktv. szerinti kötelező tanórai és egyéb foglalkozások idején kívül nyújtható.

A tanoda évente legalább 192 napon biztosít szolgáltatást, azzal, hogy – a működést ellehetetlenítő vis maior eset kivételével – egybefüggően két hétnél hosszabb ideig nem szüneteltetheti a szolgáltatásnyújtást.

A fenntartó a tanoda szolgáltatásnyújtásának szüneteltetéséről – a működést ellehetetlenítő vis maior eset kivételével – a szüneteltetést megelőzően legalább tíz nappal a helyben szokásos módon tájékoztatja a tanodát rendszeresen igénybe vevőket és a helyi közösséget.

6.1. A tanoda egyéb kapcsolatrendszere

A tanoda működése, működtetése során a célok elérése és a hatékonyság növelése érdekében fontos, hogy kapcsolatot alakítsunk ki a helyi, a tanulók és családjaik támogatását ellátó szervezetekkel, intézményekkel, illetve azokkal, melyektől tanulhatunk, tapasztalatokat, vagy információkat gyűjthetünk. Ezek lehetnek más helyi civil szervezetek, egyházak, egyházi szervezetek, önkormányzatok, köznevelési intézmények, más tanodák, de nemzetközi partnerek, üzleti szféra szervezetei stb.

A más intézményekkel való kapcsolat két típusát különböztethetjük meg a tanodák esetében:

- a tanulók fejlődésének támogatása érdekében kialakított és
- a tanoda hatékony működését szolgáló kapcsolatok.

A tanulók fejlődésének támogatása érdekében kialakított kapcsolatok esetében fontos, hogy minden partner érezze a felelősséget a tanuló előmenetelének segítése terén és saját eszközeivel hozzájáruljon ennek támogatásához. Ez lehet a kölcsönös viszonyon alapuló, oda-

vissza történő kommunikáció és információáramlás biztosítása, mely hozzájárul a minél hatékonyabb anamnézis elkészítéséhez és ennek mentén a tanulóra vonatkozó EFTMT elkészítését, valamint a tanulókkal történő gyakorlati, fejlesztő munkához is. De lehet akár olyan rendezvény, esemény közös szervezése, mely előmozdítja a tanulók látókörének szélesítését, más közösségek, hasonló helyzetben lévő kortársak, más települések megismerését.

A kapcsolatok másik válfaja egyrészt a tanoda működése terén, másrészt a tanodai megvalósítók számára biztosít előnyöket. Ebbe beletartoznak azon támogató, adományozó szervezetek, akik adományaikkal hozzájárulnak a tanulók és családjaik életkörülményeinek enyhítését szolgálják, de akár azok a magánszemélyek, akik önkéntes tevékenységükkel színesítik a tanoda szolgáltatásait és a humán erőforrás kapacitás növeléséhez, hatékonyabb allokációjához is hozzájárulnak. Ugyanide sorolhatjuk azokat a szintén tanodát működtető szervezeteket, melyek együttműködésük révén hozzájárulnak a munkatársak tudás- és tapasztalatbővítéséhez. Ez történhet akár a módszertani tapasztalatátadásra irányuló, közösen szervezett szakmai műhely, workshop, vagy hospitálás keretében a másik tanoda munkájába való betekintés révén.

Alapvető elv mind az együttműködések, mind pedig az egyéb kapcsolatok esetében a támogató jelleg, az önkéntes részvétel a kooperációban, illetve az alá-fölrendeltségi viszony mellőzése.

7. A tanoda kötelező szolgáltatásai

A Szakmai Ajánlás a tanoda kötelező és ajánlott szolgáltatásait a Gyvt. és az EMMI rendelet alapján rögzíti, az egyes területekhez javaslatokat, ajánlásokat, továbblépési utakat rendel.

7.1. Tanulástámogatás

A tanodának biztosítania kell a tanodát rendszeresen igénybe vevők tanulását, továbbtanulását, pályaválasztását és életpálya-építését elősegítő szakmai szolgáltatásokat. Ez a komplex tevékenység jelenti a tanodai munka egyik meghatározó szegmensét, melyet öt, egymást kiegészítő és feltételező területen keresztül vázolunk.

7.1.1. Tanuló megismerési technikák

- A tanuló biológiai, fiziológiai sajátosságai (fejlődési eltérés, betegség; pl: **anamnézis**).
- A tanulói személyiség működési jellemzői (nyelv, figyelem, emlékezés képességek, gondolkodás, tanulási stílus).
 - A **tanulási stílus** feltérképezésének a jelentősége azért kiemelt, mert erre épül az a tanulási folyamat, ami meghatározza a gyermek sikerességét az oktatási intézményben és a mindennapokban egyaránt. Hatékony tanuló megismerési technikákra épül az a folyamat, amellyel a gyermeket gyakorlatilag megtanítjuk tanulni. Minden ismeret elsajátítás során megfigyelhetjük azt, hogy különbség van a

tanulók tanulási stílusai között. Van, aki a vizuális ingereket igényel jobban képek, ábrák formájában, míg van, aki jobban szereti, ha hallja, hangosan ismétlik az információt, míg mások leírják/rajzolják, mozogják, tapintják. A stílusok felmérésére javasolt a speciális tesztek alkalmazása. További területek feltérképezése is indokolt lehet: motiváció, attitűd, tevékenység, interperszonalitás (család, rokonság, informális közösségek).

7.1.2. Fejlesztési területek

A tanuló egyéni fejlődését támogató munkát alapvetően a mérésekre, az anamnesztikus adatokra és a tanulóról megismert minden további információ összességére alapozzuk. Ugyanakkor látnunk kell azokat a területeket, melyeken általában szükséges támogatást nyújtani a tanodás gyermeknek. Az alapvető **szövegértési-szövegalkotási és matematikai kompetenciák** mellett a **szociális kompetenciák fejlesztése** is fontos feladat. Hasznos lehet a fenti területeket mérni, megfigyelni és célokat, eszközöket rendelni hozzájuk, akár egyéni, akár csoportszinten, majd azokat rögzíteni a tanulók egyéni fejlődést támogató motivációs tervében.

A Tanodának szolgáltatásként biztosítani kell a tanodát rendszeresen igénybe vevők digitális kompetencia, valamint információs és kommunikációs technológia készségeinek fejlesztését és azok gyakorlati alkalmazását is. Az IKT (információs és kommunikációs technológiák) eszközök alkalmazása már önmagában is motiváló lehet, emellett számos fejlesztési lehetőséget adnak a kezünkbe (szövegszerkesztés, feladat készítés, fotó-filmkészítés stb.). Ha a tanodának van kapacitása idegen nyelvi foglalkozások szervezésére, az nem csupán az iskolai nyelvtanulás kiegészítője lehet, hanem a társas és egyéb kompetenciák fejlesztésének a színtere is (pl. társasjáték-pedagógia angol nyelven).

Minden életkorban fontos továbbá a **tanulásmódszertan** ("a tanulás tanítása") fejlesztése, tanulási technikák megismertetése, a sikeres tanulási folyamat feltételeinek (pl. időbeosztás, autonómia, fegyelem, kitartás és információkezelés) tudatosítása és gyakorlása. A tanodai fejlesztés lehetőség szerint túlmutat a házi feladat elkészítésén és az iskolai tananyag megtanulásán.

Fentiek nagyjából lefedik azokat a területeket, amelyeket kulcskompetenciaként határoznak meg a szakemberek. **A tanodai fejlesztő munka fókuszában tehát nem tantárgyi (műveltségi) területek vannak, hanem kompetenciaterületek, azon belül is kiemelten a kulcskompetenciák.**

7.1.3. Javasolt módszerek

A módszerek tekintetében segítséget jelenthet annak végiggondolása, hogy milyen olyan fejlesztő cselekvési lehetőségeket kínál a tanodai munka, amelyek kivezetik a gyerekeket mind az otthoni, mind az iskolai megszokott cselekvési kereteik közül. Egy általános (és általánosító) felosztásban az iskola a formális, a **tanoda** pedig a **non-formális és az**

informális oktatás színtere, mely számos módszertani eszköz alkalmazását teszi lehetővé és szükségessé is egyben. Pusztán az egyszerűség kedvéért tekintsük a tanodában megvalósuló, részben vagy egészben strukturált, illetve előkészített foglalkozásokat, tevékenységeket non-formális oktatásnak.

Ehhez a szegmenshez az alábbi tanulásszervezési módokat, munkaformákat javasoljuk:

- egyéni fejlesztés (pl. motivációs feladat a mentorral; szaktárgyi segítség; fejlesztőpedagógiai munka; segítő beszélgetés stb.)
- páros munka (2 gyermek, tanár nélkül)
- csoportmunka (2-10 tanuló + tanár/mentor)
- kooperatív tanulásszervezési módok
- projektmunka (hosszabb, rövidebb időtartamú projekt, csoportmunka, támogató, segítő tanári attitűd)
- szabadtéri program (irányított és strukturált program, pl. tanodai olimpia)
- kortárssegítés (tanodás - nem tanodás gyermek).

A többnyire a tanodán kívül történő tevékenységek, események, foglalkozások jelenthetik az **informális oktatás** terepét, mely talán a legnagyobb motivációs erővel bír a tanulók szemében. A teljesség igénye nélkül néhány ötlet, tapasztalat:

- szabad játék (kötetlen, szabadidős tevékenység a tanodában vagy a tanodán kívül)
- kirándulás (erdő, mező, falu, város, múzeum, játszóház stb.)
- sportfoglalkozások
- részvétel a település életében (főzőverseny, várostakarítás, foci-kupa, nemzetiségi rendezvények, ünnepkörhöz kapcsolódó alkalmak stb.)
- a pályázat szempontjából tipikusan ilyenek lehetnek a nyitott tanodai programok is.

7.1.4. Pályaorientáció, életpálya-építés

A pályaorientációs folyamat a tanuló egyéni igényeinek figyelembevételével történik, melynek során a lehető legtöbb információt biztosítjuk a tanulónak a sikeres választáshoz. Fontos eleme az adott szakma/foglalkozás részletes megismerése, melyet az önmagukról alkotott reális kép kialakítása és a munkaerő-piaci tényezők feltérképezésével alkotott egység egészít ki. Érdeemes lehet megfontolni ezen pályaorientációs folyamatba a család bevonását is, hiszen az ő támogatásuk nélkül a továbbtanulásnak, szakmaválasztásnak az esélye csökkenhet.

Azon túl, hogy a tanoda már a tevékenységével hozzájárul a tanulók reális jövőképeinek, karrierútjának kiépítéséhez további tevékenységek is képezhetik a pályaorientációs, életpálya-építési célokat, pl.:

- pályaorientációs foglalkozások;
- műhelyfoglalkozások (szakmák gyakorlatban történő megismerése);
- pályaválasztási rendezvények;
- pályaorientációhoz köthető, munkaerő-piaci szereplőket megismertető üzemlátogatások; vállalkozások, szolgáltatók felkeresése;
- középiskolák, főiskolák látogatása, nyílt napjain való részvétel;
- olyan emberek meghívása, akik egy-egy szakma példaértékű képviselői.

7.1.5. Mentorálás

A mentorálás a tanoda egyik hatékony eszköze a korai iskolaelhagyás, lemorzsolódás megakadályozására. A mentor a tanodában biztosítja az egyéni figyelem folyamatosságát. A mentor bizalmi viszonyt épít ki a gyermek, azon családjával és az iskolával/iskolákkal. Az elmúlt évek tanoda mozgalmának tapasztalata alapján megállapítható, hogy mentor a következő típusú tevékenységekért lehet felelős: családlátogatás, iskolalátogatás, egyéni fejlődést támogató motivációs terv összefogása, érdekérvényesítés, a család és az iskola hatékony kommunikációjának előmozdítása, a jelzőrendszer tagjaival való együttműködés, tanácsadás, információnyújtás, segítő beszélgetés a tanulóknak, illetve családjaik számára, krízishelyzetek megelőzése és azok kezelése a megfelelő szakemberek, a jelzőrendszer további tagjainak bevonásával, tanulók folyamatos nyomon követése, motiválása.

7.1.6. Értékelés

A **fejlesztő értékelés** olyan pedagógiai gyakorlat, mely igyekszik egyéni tanulási utakat biztosítani az egyes tanulóknak. A fejlesztő értékelés nélkülözhetetlen előfeltétele, hogy a tanulónak legyenek tanulási céljai, azaz aktív részese legyen a saját tanulási folyamatának. Fontos az is, hogy olyan helyzetet teremtsünk, amelyben a tanuló érdekeltté válik saját hibáinak, hiányosságainak a feltárásában, és abban, hogy ezekkel maga is szembenézzon. Ezért a fejlesztő értékelésnek fontos szerepe van a tanulók önértékelésének fejlesztésében is.

A fejlesztő értékelés arra szolgál, hogy megállapítsa a tanuló fejlődését és tanulási szükségleteit, és ehhez igazítsa a tanítási folyamatot. Célja, hogy a gyermek eredményesebb tanulását segítse, rámutasson azokra a lehetőségekre, amelyekkel a tanulási folyamat eredményesebb lehet.

A tanuló megismeri a tanulási folyamat céljait, és ezekre a célokra a folyamat közben és a folyamat végén is reflektál, vagyis (tanára és társai segítségével) folyamatosan figyelemmel követi, hogy mennyire sikerül megfelelnie a kitűzött céloknak.

A tanulócsoporthoz elfogadó, pozitív munkakultúra uralkodik, nem szégyen hibázni, és örömmel fejlődni. Az együttműködés megszokott, a pedagógus/mentor segítőtárs, aki meg tudja mondani, min kellene változtatni ahhoz, hogy jobban menjen a tanulás, és segít is ezt a változást megvalósítani. Ennek a pozitív munkahangulatnak a kialakítása a pedagógus felelőssége, ehhez technikákkal kell rendelkeznie/megismerkednie.

A tanulás és az értékelés is interaktív, vagyis számos beszélgetés kapcsolódik hozzá. Ehhez természetesen az szükséges, hogy a tanárok is tisztában legyenek a tanulóival, tanulási stílusokkal, és az azoknak megfelelő tevékenységekkel.

Legfontosabb feltételek: a fejlesztő értékelés tudatos, a pedagógiai folyamatba beépülő tervezése hozzájárul a tanulók sajátosságainak minél mélyebb megismeréséhez és a

tanulókhöz illeszkedő tevékenységek, módszerek kiválasztásához.

A fejlesztő értékelés egyik alapelve a folyamatosság, rendszeresség (3 havonta).

Fontos:

- Az általános jelzők helyett próbáljuk meg a gyermek konkrét tevékenységéhez kötni tapasztalatainkat.
- Mindig ügyelni kell arra, hogy az erősségeket hangsúlyozzuk – erre építhetjük a további segítő folyamatot.
- Próbáljuk viszonyítani az előző szakaszhoz, ne csak az aktuális helyzetről legyen szó.
- A fejlesztő értékelés egyik alapelve, hogy az értékelésből eredő további lépéseket is megfogalmazzuk nagyon konkrétan. Ez, a felelős, határidő, konkrét feladatok feltüntetését jelentik. Ez teszi ugyanis a gyermek számára kézzelfoghatóvá a feladatait.

Egyértelműek legyenek az értékeléssel kapcsolatos mondatok, kerüljük a virágnyelven megfogalmazott véleményt.

7.2. A lemorzsolódás megelőzése

A tanodát rendszeresen igénybe vevők iskolai lemorzsolódását megelőző programokat kell biztosítani. Ez a feladat számos egyéni megoldásra ad lehetőséget, fontos, hogy a tanoda valódi igényekre reagálva készítse elő az ilyen típusú tevékenységeit. Javasolt eszközök, feladatok ehhez a területhez:

- aktív kapcsolattartás a családokkal
- az iskola és a család közötti kommunikáció támogatása (érdekvédelem az iskolákban, mediáció, tudásmegosztás stb.)
- életkori sajátosságokhoz igazodó prevenció programok (egészségnevelés, drogprevenció)
- iskolai sikeresség előmozdítása
- működő kapcsolat a tanoda és az iskola között
- olyan gyermekek fejlesztése bevonása a tanodába, aki nem rendelkezik egyéni támogató motivációs tervvel
- pszichológiai tanácsadás, szükség esetén terápia
- esetmegbeszélések az iskolával és a gyermekvédelmi rendszer egyéb intézményeivel

7.3. Mérések

A tanodának biztosítani kell évente egy alkalommal a tanodát rendszeresen igénybe vevők egyéni fejlődését segítő mérések elvégzését. A tanoda szakmai teamje határozza meg, hogy melyik tanulónál, milyen területeket mér és ahhoz milyen mérőeszközöket használ. Fontos, hogy a mérések nem a tanuló vagy a tanoda eredményességét hivatottak kimutatni (ezt más eszközök szolgálják), hanem a tanodás gyermek egyéni fejlődését támogató adatok,

információk alapját jelentik.

A közoktatásban alkalmazott mérőeszközök (pl. OKM, DIFER, EDIA) helyett vagy mellett hasznosak lehetnek a tanodák saját fejlesztésű tesztjei is. A mérés funkcionálhat bemeneti mérésnek is, ez esetben célja az aktuális állapot megismerése.

A javasolt mérési területek többnyire a szociális kompetenciák, kognitív képességek, tanulási szokások, társas viszonyok, érzelmi állapot, tantárgyakhoz kapcsolódó szintmérések lehetnek, de fontos lehet például az adott tanuló digitális, valamint idegen nyelvi kompetenciájának a megismerése is. Az EFTMT elkészítéséhez szükséges lehet a fenti kompetencia területek alapos megismerése.

7.4. Szabadidős programok

A tanodát rendszeresen igénybe vevő tanulók számára a szabadidő hasznos eltöltését segítő programokat kell nyújtani. A tanoda, mint közösségi élményt nyújtó helyszín, melyet nevezhetnénk az “élmények tárházának is”, lehetőséget kell adjon a fejlesztő, tanító, nevelő, oktató feladatok mellett a szabadidős tevékenységek hasznos eltöltésének lehetőségére is.

Ezekhez párosulhatnak különböző eszközbeszerzések, mely eszközök használata a tanodában akár szabadon, foglalkozási kereteken kívül is megvalósulhat. Például: társasjátékok, kézműves eszközök, fejlesztő játékok, csocsó asztal, tablet, sporteszközök, írószerek, mind hozzájárulhatnak a szabadidő hasznos eltöltéséhez akár foglalkozástól függetlenül, akár az alábbi foglalkozások valamelyikén: “társasjáték foglalkozás”, csapatépítő, sport és közösségi játékok. Nem csak a strukturált foglalkozás lehet hatékony ebből a szempontból. A tanodához közeli helyszíneken (pl. park, játszótér, rét stb.) megvalósuló rendszeres, közösségi élményt nyújtó foglalkozások is sokat adnak a gyermekeknek.

7.5. Sport-vagy kulturális program

A tanodát rendszeresen igénybe vevők számára tanévenként legalább három, a tanodán kívül megszervezett sport- vagy kulturális programot kell biztosítani.

A tanodán kívüli programok járulnak hozzá elsősorban a gyermekek látókörének szélesedéséhez, de legalább annyira fontos az **új ingerek, ismeretek szerzése** miatt is, melyek a későbbiekben hozzájárulhatnak a fejlesztő munka sikerességéhez. Ezért sem elhanyagolható kérdés, hogy “Mikor?”-”Hova?”-”Kikkel?” mennek tanodán kívül szervezett programokra a gyermekek.

Célunk legyen az **új területek felfedezése** mellett, a megszokott környezettől való elrugaszkodás is, lehetőség szerint ne elégedjünk meg a saját településünk környezetével, merjünk kicsit terjeszkedni (mind a helyszín, mind az ötletek terén), amikor mondjuk, kirándulások szervezésébe kezdünk. (Például: szülőkkel közös kirándulások, városlátogatások, történelmi nevezetességek, fürdőhelyek, élményközpontok, kalandparkok,

tudományos múzeumi helyszínek felkeresése, de ide sorolható a különböző versenyeken való részvétel is). Sok jó tapasztalat van a más tanodákkal közösen szervezett programok kapcsán, legyenek azok sporthoz kapcsolódó (foci-kupa, játékos versenyek), vagy kulturális jellegűek ('ki-mit-tud').

7.6. Nyitott tanodai programok

A tanodának szolgáltatásként nyújtania kell tanévenként legalább kilencven fő részvételével nyitott tanodai programot, programokat, amelynek célja a tanoda szolgáltatásnak az általános iskolai és középfokú iskolai tanulóit folytató gyermekek nevelő családokkal, illetve a helyi közösséggel való megismertetése.

A tanodai munka egyik meghatározó eleme lehet, hogy miként mutatja be saját magát mások számára. Nem csak integrációs, közösségépítő, kapcsolatteremtő, de sikerélményt nyújtó eseménnyé is válhat egy-egy rendezvény, melynek révén a tanoda és vele a tanodások, a "nagyvilág" irányába bemutatkozási lehetőséget kapnak.

A megszervezhető rendezvények számának maximum korlátja nincs, érdemes becsatlakoztatni a települési mindennapi kulturális- közösségi életének rendszerébe. Ennek fényében lehet színesíteni velük a tanodai munkát a "nyitott kapuk" szemlélet mentén. Például: ünnepekhez kapcsolódó események, tanodalátogatások, nyílt napok, családi napok, sportvetélkedők, tanodai évfordulók ünneplése, helyi fesztiválok (pl. lecsőfesztivál), civil kezdeményezések (pl. várostakarítás), nemzetiségi- egyházi ünnepek stb.

A szabadidős, sport vagy kulturális, nyitott tanodai programok szervezése során, lehetőség szerint törekedni kell a heterogén csoportok kialakítására a társadalmi integráció jegyében.

A kulturális rendezvények fő célja lehet a multikulturalitás is, de előfordul, hogy az adott nemzetiségi szokások, hagyományok alaposabb megismerése is hozzá tartozhat az esetleges asszimilációs folyamatok bekövetkezése miatt. Ezáltal egy identitás megerősítést, alaposabb önismeretet eredményezhet a kezdeményezés és a megvalósítás.

A multikulturális programok akkor érik el igazán a tervezett célt, ha több nemzetiség/népcsoport képviselteti magát az adott eseményen és így lehetőség nyílik egymás megismerésére, kérdések feltevésére, válaszok, megfogalmazására. Így, sokkal kevesebb az esély arra, hogy az ismeretlennel kapcsolatban előítéleteink erősödjenek, kialakuljanak.

7.7. Családlátogatások

A tanodának tanévenként legalább két családlátogatást javasolt megvalósítani a tanodát rendszeresen igénybe vevők családjainál. Veszélyhelyzet kihirdetése során a családokkal történő kapcsolattartás online módon is történhet a szükséges dokumentációk vezetése mellett (pl. jelenléti ív vezetése, feltüntetve azon az online módot).

A családlátogatás a tanoda egyik eszköze ahhoz, hogy a tanoda a gyermekkel hatékonyabb együttműködést, közös nevelési utat valósítson meg. A családlátogatást a család nem élheti meg kötelező, hivatali látogatásnak. A családlátogatás során a tanoda munkatárs törekszik a horizontális, egyenrangú kapcsolat megvalósítására. Így olyan bizalmi légkör alakulhat ki, amely megteremti a szülő és a tanoda munkatárs közös munkájának feltételét.

Javasolt, hogy a családlátogatások első 2 alkalma ne intervenciós szándékkal valósuljon meg. Az intervenció már feltételez egy adott probléma megoldását, melyhez olyan bizalmi légkörre van szükség, amelyet több preventív szándékú, "jégtörő" jellegű látogatás tud csak előkészíteni. Fontos kiemelni, hogy a családokkal való hiteles együttműködés a tanoda nevelési tőkéje, amelyet csak hosszabb munkával lehet megszerezni. A családra - bármilyen eltérő szociokulturális közegben is él a tanoda munkatárshoz képest - mindenképpen értéként kell tekinteni.

Családlátogatások dokumentációjának célja, hogy segítse az adott gyermekkel dolgozó tanoda munkatárs(ak) munkáját megfelelő információkkal. A családot látogató tanoda munkatárs emlékeztetőt készít a családlátogatásról. Az emlékeztető kizárólag a családot látogató személy dokumentációjában lehet. Információt kizárólag azon munkatársak számára adhat át, akik a tanuló egyéni fejlődést támogató motivációs tervét valósítják meg.

Az emlékeztetőn nem szerepelhet a gyermek valódi neve. A családot látogató személy kóddal látja el a gyermeket és azt a kódot viszi fel az emlékeztetőre. Amennyiben az emlékeztetőt át kell adnia más személynek, úgy a gyermek-kód párost is át kell adnia.

7.8. Családi közösségi programok

A tanodának tanévenként legalább négy családi közösségi programot kell szerveznie, amelyekbe a tanodát rendszeresen igénybe vevők családját is be kell vonni.

A tanoda szerves részét képezi a helyi közösségnek, fontos szerepe van a település életében. A tanodának a település szociális és kulturális szövetének részévé kell válnia. Ezzel elősegítheti a perifériára szorult csoportok települési életbe való bevonását, ezáltal is csökkentve a társadalmi kirekesztődést.

A közösségfejlesztés - mint a tanoda egyik feladata - révén a tanoda teljes érintetti körét meg tudjuk szólítani. A kompetenciafejlesztésen, a tanulástámogatáson túlmenően minden tanodának hangsúlyt kell fektetnie a közösségfejlesztésre, a közösség aktív bevonására is. A tanulók környezetének, a szülők, a lakosság, a családok, a kortársak bevonása az egyes programelemekbe, a velük való folyamatos kapcsolattartás a tanulók minél hatékonyabb fejlesztését vetíti elő, a problémák azonosítását, megoldását teszi lehetővé és a tanoda társadalmi beágyazódását segíti elő. A közösségben tudatosítani szükséges, hogy a tanoda miért jó és mi az a cél, melyet el kíván érni. Amennyiben ez megvan és sikerült a közösséget is meggyőzni munkánk jótékony hatásáról, hatékonyabban tudjuk majd a tanodát működtetni.

A családi közösségi programok kiváló alkalmat teremtenek, arra hogy erősítsék a családok és

a közösség összetartozását, a tanodai közösséget. A családi közösségi programoknak célja, hogy erősítse a már kialakult, vagy kialakulófélben lévő kölcsönös bizalmi viszonyt a tanoda, a családok és a tanulók között. A közösségi programokon teljesen más szempontból tekinthetjük meg a családok viselkedését, mely segíti a tanodai munkát is. A szülők az egyik legfontosabb partnereink a gyermekek motiválásában, támogatásában. Ezek az alkalmak lehetőséget biztosítanak arra, hogy a tanoda munkatársai és a családok jobban megismerjék egymást. A szülők bele lássanak a tanodában életében zajló történésekbe, és természetesen erre fordítva is lehetőség nyílik. A szülők aktivizálása ezeken a programokon hozzájárul a gyermekek fejlődéséhez és ahhoz, hogy szülői kompetenciájukban tovább erősödjenek.

Ezek a programok megvalósulhatnak a tanodában és azon kívül is. Általában rendezvények, vagy tematikus programok keretében szerveződnek. Kötődhetnek egy-egy tradícióhoz, ünnepkörhöz, vagy a tanoda életében fontos eseményhez. Érdemes már szervezéskor, de a program teljes megvalósításába is a szülőket bevonni, hiszen így lesz még szorosabb a kötődés a család részéről. Nem beszélve arról az el nem hanyagolható tényről, hogy a szülők ezáltal még inkább pozitív példaként szolgálnak a tanulók irányába.

8. A tanoda önként vállalt szolgáltatásai

A Szakmai Ajánlása tanoda kötelező és ajánlott szolgáltatásait a Gyvt. és az EMMI rendelet alapján határozza meg, az egyes területekhez javaslatokat, ajánlásokat, továbblépési utakat rendel.

8.1. Nyári tábor

A tanoda nyári táborokat szervezhet a tanodát rendszeresen igénybe vevők számára. Az ilyen táboroknak három nagyobb csoportját különböztethetjük meg:

- **Napközis tábor**, mely szünetekben programokat biztosít a tanodába járó gyermekeknek. Ebben az esetben, a gyerekek csak napközben tartózkodnak a tanodában vagy az adott programon.
- **Bentlakásos tábor**, mely kitűnő lehetőséget biztosít a tanoda gyermekeinek/dolgozóinak arra, hogy a közös programokon jobban megismerje egymást az adott közösség. Nem csak az ismeretszerzésre ad lehetőséget, hanem eszköze a szociális és közösségi kompetencia fejlesztésének, az önismeretnek és az önállóságra nevelésnek, és persze rengeteg élménynek is.
- **Mások által szervezett tábor**, ahova a tanoda munkatársai a tanulókat (vagy egy csoportjukat) elkísérik. Ezek a programok jó lehetőségek az élményszerzésre, akár speciális érdeklődési körnek megfelelően is (lovassport, dráma, sport, tánc, önismereti stb. táborok).

8.2. Szakmai műhelyek

A tanoda szakmai műhelyeket szervezhet a tanoda, valamint a településen működő gyermekjóléti és nevelési-oktatási intézmények dolgozói számára.

A tudásmegosztást megalapozó szakmai műhelyek sokat segíthetnek a tanoda számára fontos intézmények munkatársaival való személyes kapcsolatfelvételben, a jelzőrendszeri tagságból fakadó feladatok értelmezésében és kezelésében, végül, de nem utolsósorban növelhetik a tanoda presztízsét, elfogadottságát.

Az ilyen típusú találkozókön alkalom nyílhat a tanoda "identitásának" megismertetésére és pozíciójának, kompetencia-határainak meghatározására is. A tanodások iskoláival és a helyi családsegítő szolgálattal kiépülő személyes kapcsolatok - jó eséllyel - nem megkerülhetők a hosszú távú munka során.

8.3. Étkeztetés

A tanoda a tanodát rendszeresen igénybe vevők számára kísértkeztést biztosíthat. A közös uzsonnázás több szempontból is fontos szerepet tölthet be a tanoda életében. Egyes régiókban olyan mértékű a szegénység, hogy a gyermekek mindennapi táplálkozásának fontos kiegészítője lehet a tanodai uzsonna. Emellett fontos közösségépítő tevékenység lehet, melyhez szemléletformálás, egészségnevelés, vagy akár gazdasági-pénzügyi ismeretek fejlesztése is kapcsolódhat (pl. közös előkészítés, terítés; higiéniai szabályok tudatosítása, közös bevásárlás, tervezési folyamatok stb.)

Veszélyhelyzet kihirdetése idején a napi kísértkeztetés helyett tartós élelmiszer-csomag adható a tanodás gyermekek családjainak.

8.4. Szünidei gyermekétkeztetés

A tanoda a fentiek mellett helyszínt biztosíthat a szünidei gyermekétkeztetés igénybevételéhez, ami a gyermekek és családok támogatása mellett a tanoda szakmai és emberi kapcsolatrendszerét is építheti a település társadalmában.

8.5. Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ)

A tanodában nyíljon lehetőség a környező oktatási intézmények tanulói számára az iskolai közösségi szolgálat tanodában történő teljesítésére.

9. Ajánlott módszerek a tanoda működése során

9.1. Művészetpedagógiai foglalkozások

A művészeti foglalkozások a manuális ügyesség, egy-egy munkafolyamat megtervezésének képessége, az alkotás öröme, a rendszeretet, az esztétikai érzék, a hagyománytisztelet fejlesztésére kínálnak számtalan lehetőséget. Az egyes gyerekeknek a nekik leginkább megfelelő foglalkozásokra való irányításával hatékonyan növelhetjük a gyerekek önbizalmát. Szintén kiemelten támogatandó tevékenység – a rendelkezésre álló hangszerek, kompetenciák

függvényében – a zenei szakkörök, film- és fotó foglalkozások, amatőr zenei társulatok működtetése is.

9.2. Drámapedagógiai foglalkozások

A drámapedagógiai foglalkozások a személyiség formálásának és a közösség erősítésének különösen hatékony eszközei. A drámapedagógiai módszerek alkalmazása segít a tanulóknak figyelmük tudatos összpontosításában, a fegyelmetten feladatvégzésben, erősítik az érzelmi emlékezetet, fejlesztik az egymás iránti érdeklődést és empátiát, az együttműködési készséget, a felelősségtudatot, segítséget nyújtanak a munkaerőpiacon nagyra értékelt kommunikációs és önérvényesítő készségek élményszerű tanulásában.

9.3. Önismereti, készség- és személyiségfejlesztő csoportok

A drámapedagógia eszköztárában is használatos úgynevezett strukturált gyakorlatok önálló, csoportos keretek között történő alkalmazása, mely a különböző témák, problémák (csoportkohézió erősítése, együttműködés, kommunikáció, döntéshozatal, személyészlelés stb.) élményszerű feldolgozásában segítő, a csoportdinamikai folyamatokat hatékonyan felhasználó foglalkozás, ugyanakkor nem azonosak az ugyanezen problémákat felvető, pedagógiai célú, komplex tanítási drámákkal.

9.4. Sportfoglalkozások

A közösségi és szabadidős programok között – a rendelkezésre álló eszközök, felszerelések, lehetőségek függvényében – helyet kapnak a különböző sporttevékenységek is. A sport a szórakozás és az örömkeltés mellett fejleszti a kapcsolatteremtő képességet, a toleranciát, az egészséges életmódot, a testkultúrát, a testi és lelki alkalmazkodást, illetve a fizikai és lelki kondíciót.

9.5. Társasjáték-pedagógiai foglalkozások

A társasjátékok fejlesztő célú alkalmazása több szempontból is illeszkedik a tanodák céljaihoz. Egyrészt a megfelelő játékok kiválasztásával különböző kulcsfontosságú területek fejlődése is támogatható, például: szövegértés, matematika-logika, kommunikáció, idegen nyelv, személyes és szociális kompetenciák. Másrészt alkalmazásuk a közösségfejlesztés hasznos eszköze lehet, beleértve a szülőket is. A társasjáték ugyanakkor a tanodai pedagógiai munkát végzők vagy abban segítők számára is eszközt jelenthet a Tanodát látogató gyermekekkel való partneri kapcsolat kialakításában, megerősítésében. A szabadidő kellemes eltöltése mellett a társas készségek fejlődését is jelentősen támogathatják ezek az eszközök.

9.6. Élménypedagógiai foglalkozások

Az élménypedagógia által a résztvevők próbára tehetik önmagukat, aktív részesei, irányítói

lehetnek saját tanulási folyamatuknak csoportos tevékenységek során, miközben például az együttműködési készségük, kommunikációjuk, önbizalmuk, vezetői és problémamegoldó készségeik vagy a szokatlan helyzetekhez való alkalmazkodásuk pozitív irányba változik. A foglalkozások során olyan élményekben részesülhetnek a résztvevők, amelyek által saját képességeik határait észlelhetik, elősegítve ezzel az önfejlesztést.

A foglalkozások kulcsszava a közös élmény, amely valamilyen határhelyzethez kötődik, gyakran kiaknázva a természet által adott kihívások lehetőségeit. Az élménypedagógiai foglalkozásokhoz tartozik a munkára nevelés, hiszen hosszútávon a tanuló élményeken keresztül jut el az örömet szerző munkafolyamatokon való megtapasztalástól a tudatos munkavállalói feladatokhoz. Ez nagyban elősegíti a későbbi társadalomba való beilleszkedést. Fentiekhez kapcsolódik az „életmód pedagógia”, amikor a tanodában lehetőség van arra, hogy a mindennapi életet befolyásoló gyakorlati ismeretek elsajátítását segítsük. A teakonyha lehetőséget teremt arra, hogy kisebb ételek, az ünnepekhez kapcsolódó sütemények készülhessenek a célcsoport bevonásával. Ennek része a közös befőzések, lekvárok, kencék készítése.

9.7. Projekt módszer

A projekt módszer probléma alapú, komplex tevékenység sor, amely jellemzően valamilyen produktum elérését célozza és szorosan kapcsolódik a mindennapi élethez. A jó projekt egyik legnagyobb előnye, hogy elvégzéséhez többféle tudás mozgósítása szükséges, azaz nem köthető kizárólag egy tantárgyhoz. A projektet célszerű úgy összeállítani, hogy a feladat elvégzéséhez elengedhetetlen legyen a tanulók együttműködése. E módszert a partnerség jellemzi, a pedagógus elsősorban segíti a tanulók önálló munkáját, így támogatva a tapasztalati tanulást.

9.8. Kooperatív tanulás²

A kooperatív tanulási forma a tanulók (4-6 fős) kiscsoportokban végzett tevékenységén alapul, és az ismeretek és az intellektuális képességek fejlesztésén túl kiemelt szerepet játszik a szociális kompetencia, azaz a tanulók szociális készségeinek és együttműködési képességeinek kialakulásában és fejlődésében. A tanulók a csoportmunka keretében közösen dolgoznak, ez együttes felelősséget jelent a csoport eredményéért, a saját, és a csoporttársak munkájáért.

A kooperatív tanulási forma a hagyományos tanulási módszerekkel szemben nemcsak megengedi a konstruktivitást, hanem kifejezetten stimulálja az emberi agy ezen alkotómunkáját. A kooperatív tanulásban a csoport "didaktikai lépcsőt jelent", amelyben integráltan jelennek meg a tanulás-lélektani és szociálpszichológiai szempontok, kibővítve a kooperatív technikák és módszerek alkalmazásával.

²Forrás:

http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/koop_tech_oj/a_hagyomnyos_s_a_kooperativ_tanuls_ssze hasonltsa.htm

A tanulás legfontosabb didaktikai mozzanatai (ismeretszerzés, rendszerezés, alkalmazás, ellenőrzés, értékelés) a csoportban folynak. A kooperatív tanulás hatékonysága a csoport, mint motivációs bázis a tanulásra ösztönző légkör meglétével, valamint a többszörös visszacsatolással, ismétléssel, ellenőrzéssel "a többlépcsős szűrővel" magyarázható.

Tehát a kooperatív munkában rejlő szociális összetartó erő (kohézió) fokozza a szellemi tevékenységet és a nevelési eredményeket, vagyis didaktikai, szociálpszichológiai és nevelési vonatkozásai egyaránt jelentősek.

Humánus, közvetlen irányítás mellett érvényesül a tanári segítő együttműködés, mely a „proszociális értékek” nevelésének szempontjából pozitív mintát közvetít és elősegíti a motiváltabb tanulást. Érvényesül az egyidejű, párhuzamos interakció alapelve, amely mindenkire kiterjed, és több szálon futó kommunikáció folyik a tanulók között, összefüggésben az érzelmi tényezőkkel, tapasztalatot szerezve kontaktusteremtésben, a konfliktuskezelésben, az érdekérvényesítésben, a segítségben és együttműködésben.

Érvényesül az empátia, a tolerancia, a kölcsönös bizalom, nincs kirekesztés, elmagányosodás, mert a csoport felkarol, segít, nagyobb az egymásra figyelés. Fejlődik a tanulók szociális érzékenysége társaik iránt. A fejlesztő segítő értékelés van túlsúlyban, amelyre a változatosság, pozitivitás, többszintűség jellemző, a tanár ehhez igazítja a tanulást, a tanulási folyamatot. Elkülönül a tudás és a szociális ismeretek értékelése és nem csak a jegy a fontos, hanem az egyéni és közös eredmény és feladatmegoldás. A tanulóknak a közösen megfogalmazott szabályokhoz, és értékekhez kell igazodni. Az oldott, vidám légkörben jobban érvényesül az érzelmi motiváció, ráhatás, mely pozitív hatással van a tanulók aktivitására, a szociális értékek elsajátítására. A tanulók pszichikai megerősítést kapnak, ez segíti az emocionális fejlődést.

9.9. Digitális oktatás³

A technológiai, társadalmi változások következtében az elmúlt évtizedben az oktatásban is egyre jobban elterjedt a digitális eszközök és alkalmazások használata. Bár a technológia mára a tanórai magyarázatok, szemléltetések színesítésének és az oktatás adminisztrációjának széles körben bevett eszközévé vált, ugyanakkor még kevés helyen jellemző, hogy az eszközhasználat a pedagógiai-módszertani megújulás és a digitális kompetencia fejlesztésének szolgálatában állna. Az informatika, illetve a digitális kultúra oktatásán kívül, egyéb tantárgyak esetében csak szűkebb körben – az adott technikai és módszertani feltételekhez igazodva – használják a digitális megoldásokat az ismeretátadás, mérésértékelés, differenciálás és más pedagógiai feladatok ellátására. Az Oktatási Hivatal a 2020. évben kihirdetett veszélyhelyzet következtében elrendelt tantermen kívüli, digitális munkarend kapcsán gyűjtött össze információkat, ötleteket a Digitális Pedagógiai Módszertani Ajánlások Gyűjteménye című dokumentumban.

³Forrás:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatás/tavoktatás/Modszertani_gyujtemeny_01_08_compressed.pdf

9.10 Idegennyelvi kompetencia fejlesztés, nemzetközi programok

Az idegen nyelvi kompetencia a kulcskompetenciák egyik fő területe. A XXI. században kiemelt fontosságú legalább 1 élő idegen nyelv ismerete. Az idegen nyelvi kommunikáció nagyjából ugyanazokat a fő területeket öleli fel, mint az anyanyelvi kommunikáció: a gondolatok, érzések és tények szóban és írásban történő megértésének, kifejezésének és értelmezésének alapja (szövegértés, beszéd, olvasás és írás) a társadalmi kontextusok megfelelő skáláján – a munkahelyen, otthon, a szabadidőben, az oktatásban és képzésben – az egyén igényei vagy szükségletei szerint. Az idegen nyelvi kommunikáció olyan készségeket is igényel, mint a közvetítéshez és a kultúrák közötti megértéshez kapcsolódó készségek.

A tanodák képesek szervezeti szinten bekapcsolódni nemzetközi ifjúsági csereprogramokba, ami lehetőséget biztosít a tanodába bevont gyermekeknek rövid távú nemzetközi projektekben részt venni. Az Erasmus + programok kiváló lehetőséget teremtenek a tanodások idegen nyelvi kompetenciáinak fejlesztésére, illetve a kulturális sokszínűség megismerésére.

9.10. Önkéntesek a tanodában, önkéntes menedzsment

A szakmai munkatársak, megvalósítók, szülők önkéntesként is részt vehetnek a tanodai munkában, biztosítva ezzel a további humán erőforrás bevonást, új innovatív szolgáltatásokat, programokat. Azonban itt is fontos megjegyezni, hogy az önkéntes tevékenység nem számít be a rendelet által kötelezően előírt heti 120 óra munkaidőbe.

Az önkéntesség terén megkülönböztethetünk formális, illetve informális önkéntességet.

9.10.1. Formális önkéntesség

A tanoda fogadhat:

- fiatalokat (14-30 év): Iskolai Közösségi Szolgálatra (az IKSZ az nem önkéntesség, mert kötelező), de a kötelező 50 óra után lehetnek a fiatalok önkéntesek. Az IKSZ egy önkéntességhez vezető út is lehet a fiatalok számára. Európai Szolidáris Testület keretében meghatározott időszakra vagy csak úgy klasszikus keretek között
- felnőtt önkéntesek fogadása (30-60 év)
- Senior önkéntes program (60+): nyugdíjasok részére
- közérdekű önkéntes (2005. LXXXVIII. törvény alapján)

Az önkéntesek fogadására szükséges elkészíteni egy menedzsment tervet (pl.: önkéntesek toborzása; megtartása, önkéntes munka elismerésének módja) mit lehet önkéntesként a tanodában tenni, mikor lehet önkénteskedni.

Ezen felül a tanodában a megvalósítók önkéntesen (önkéntes jogviszony keretében) is elláthatják feladataikat. Ebben az esetben munkájukért pénzbeli juttatás nem jár, természetbeni juttatás adható. Tevékenységüket, vállalt feladataikat a velük kötött önkéntes szerződés deklarálja. Önkéntes jogviszony létesítése esetében figyelembe kell venni a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény előírásait.

9.10.2. Informális önkéntesség

Önkéntesként a szülőket, kortársakat, családtagokat, egyetemi hallgatókat is bevonhat a tanoda, akik közreműködnek egy-egy program, rendezvény lebonyolításában, vagy segítik a tanoda szakmai programjában meghatározott tevékenységek hatékony megvalósítását. Az önkéntesek saját ötleteik révén plusz szolgáltatásokkal, programokkal is hozzájárulhatnak a tanodai munka hatékonyságának növeléséhez.

10. A tanoda dokumentumai

A Tanodák adatszolgáltatása, dokumentációs rendszere biztosítja a működés átláthatóságát, a szakmai munka minőségi mutatóit is.

Tartalmazza a tanodát rendszeresen igénybe vevők tanulását, továbbtanulását, pályaválasztását és életpálya építését elősegítő szakmai szolgáltatását, az iskolai lemorzsolódását megelőző programot, az egyéni fejlődésének mérését, a szabadidő hasznos eltöltését segítő programot, a tanodán kívül megszervezett sport- vagy kulturális programot és egyéb szolgáltatást. A tanoda által nyújtott szolgáltatás időtartamát. A tanuló tanodában való jelenlétének, tanodai programon való részvételének időtartamát.

1. Jelenléti ív (40/2018.(XII.4.) EMMI rendelet 2. melléklet szerinti)
2. Egyéni Fejlődést Támogató Motivációs Terv (40/2018.(XII.4.) EMMI rendelet 11.§ szerinti) és Előrehaladási Napló (Valamennyi tanodai szolgáltatásról) sablon csatolva
3. Évente legalább egy alkalommal mérések dokumentumai
4. Szabadidős programokról jelenléti ív és beszámoló
5. Tanodán kívüli sport- vagy kulturális programokról jelenléti ív és beszámoló
6. Nyitott tanodai program(ok)ról jelenléti ív és beszámoló
7. Családlátogatások alkalmával a tanoda munkatárs emlékeztetőt készít. Az emlékeztetőben a tanuló kódja szerepel, melynek rendszerét a tanoda saját maga dolgozza ki és a kód-tanuló párost a családot látogató személy ismerheti csak.
8. Családi közösségi programokról jelenléti ív és beszámoló
9. Adatkezelési hozzájárulás és adatkezelési tájékoztató

1. számú melléklet

Egyéni Fejlődést Támogató

Motivációs terv

Tanuló neve:

Szülő neve:

Iskola:

Születési dátum:

Évfolyam:

Állandó lakcím:

Osztályfőnök neve:

<u>Anamnesztikus adatok</u>	
Családi adatok és körülmények	
Iskolai tanulmányaival kapcsolatos információk	
Hobby, érdeklődés, kortárs csoport	
Egészségügyi tudnivalók	
A tanoda munkatársai által fontosnak tartott egyéb információk a tanulóról.	

<u>Feladatok, foglalkozások heti bontása</u>						
HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP

Előrehaladási napló

Név: _____

_____ (év, hónap)

Dátum	Motivációs tervben megnevezett fejlesztési eszköz/feladat státusa (folyamatban/teljesült/módosításra szorul; egyéb megjegyzések, észrevételek)	Motivációs tervben megnevezett fejlesztési eszköz/feladat státusa (folyamatban/teljesült/módosításra szorul; egyéb megjegyzések, észrevételek)	Motivációs tervben megnevezett fejlesztési eszköz/feladat státusa (folyamatban/teljesült/módosításra szorul; egyéb megjegyzések, észrevételek)	Motivációs tervben megnevezett fejlesztési eszköz/feladat státusa (folyamatban/teljesült/módosításra szorul; egyéb megjegyzések, észrevételek)
Foglalkozásvezető aláírása (tanár, mentor, fejlesztő)				

_____ Tanuló aláírása

_____ Szakmai vezető aláírása

Adatkezelési hozzájárulás

Alulírott.....(lakcím:.....
 anyja neve:....., szem.ig.szám:.....) a lenti adatvédelmi tájékoztató
 ismeretében önkéntesen és befolyásolástól mentesen hozzájárulok, hogy
 a..... Tanoda (Szolgáltató neve
 székhelye:), továbbá a Tanoda nevében eljáró kapcsolattartó (neve
 és adatai:.....) valamint a
 Tanoda fenntartója (neve, címe:
 cégjegyzékszám: adószáma / nyilvántartási száma:)
 a személyes adataimat, valamint az általam mint törvényes képviselő által képviselt
 gyermekem:(neve, anyja neve, születési helye,
 ideje), mint a Tanodával kötött megállapodás jogosultjának, adatainkat és különlegese
 adatainkat kezelje és felhasználja a Tanoda által nyújtott szolgáltatáshoz kapcsolódóan teljes
 körűen minden nyilvántartáshoz, elszámoláshoz, beszámolóhoz kötődő adatszolgáltatáshoz.
 Továbbá hozzájárulok, ahhoz, hogy a Központi Statisztikai Hivatal, a Szociális és
 Gyermekvédelmi Főigazgatóság, továbbá a társadalmi felzárkózásért felelős Minisztérium
 felé, mint külső, harmadik félnek kizárólag statisztikai adatgyűjtés, elemzés és tervezés
 céljából továbbítsa.

Nyilatkozom, hogy tájékoztatást kaptam arra vonatkozóan, hogy a Tanoda Szolgáltatás
 nyújtója és a Tanoda fent megnevezett fenntartója a személyes adataimat a hatályos hazai és
 európai uniós adatvédelmi jogszabályoknak megfelelően kezeli, illetve külső, harmadik félnek
 a fent említett szervezeteken kívül – külön, előzetes hozzájárulásom nélkül - nem adja át.

Az Adatkezelési Tájékoztató az adatkezelési hozzájárulás elválaszthatatlan részét képezi.

Kelt.:.....

.....

aláírás

Adatkezelési tájékoztató

A Tanoda szolgáltatás nyújtása/igénybevétele céljából szükséges adatkezelést aTanoda, mint a szolgáltatást nyújtó (a továbbiakban: adatkezelő) végzi; az adatkezelés tényleges helye Az adatkezelő Adatvédelmi Szabályzata az alábbi helyen érhető el:(itt megadható internetes elérhetőség, de fizikális hozzáférési lehetőség is.)

A személyes adatok kezelése az érintett önkéntes hozzájárulásán alapul, mely hozzájárulást az érintett, az adatkezelési hozzájárulás aláírásával ad meg. A hozzájárulásban szereplő adatokkal kapcsolatban az adatkezelő az társadalmi felzárkózásért felelős Minisztérium részére adattovábbítást végezhet.

Az adatkezelés időtartama alatt az adatkezelési hozzájárulással megadott adatokat csak az adatkezelő kezeli a szükséges ideig és mértékben. A hozzájárulás indokolás nélkül bármikor visszavonható.

Az érintett az adatkezelés teljes időtartama alatt élhet az információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvényben biztosított jogával (tájékoztatáshoz, helyesbítéshez, törléshez, zároláshoz, tiltakozáshoz való jog), továbbá jogsérelem esetén bírósághoz, valamint a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz is fordulhat.